

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Sacharidy

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Helena Košťálová

Materiál je dostupný ze školního portálu <http://dum.voss-na.cz>, který provozuje
Vyšší odborná škola stavební a Střední průmyslová škola stavební arch. Jana Letzela, Náchod

Řešení:

Složení sacharidů:

Sacharidy tvoří velkou skupinu přírodních organických látek, některé plní funkci energetického zdroje živočichů, některé jsou součástí stavebního materiálu rostlin a plní funkci zásobních látek. Jejich molekuly jsou složeny z atomů uhlíku, vodíku a kyslíku.

Názorný pokus: Kyselina sírová H_2SO_4 je látka, která je silně hygroskopická, to znamená, že odnímá látkám vodu. Dokonce vodu, která může vzniknout z atomů vodíku a kyslíku v molekule jiné látky. Příkladem je molekula řepného cukru, což je sacharóza $C_{12}H_{22}O_{11}$. Koncentrovaná kyselina sírová odebere z molekuly sacharózy atomy vodíku a kyslíku v poměru 2:1 a tím vlastně odebere molekuly vody H_2O , zbyde uhlík, beztvavý černý uhlík.

Rozdělení sacharidů:

Podle stavby molekul se sacharidy rozdělují na jednoduché a složené.

Molekuly jednoduchých sacharidů se skládají ze tří až sedmi atomů uhlíku, nazývají se monosacharidy. Nedají se žádnou reakcí štěpit na jednodušší sacharidy.

Molekuly složených sacharidů jsou tvořeny vzájemně vázanými molekulami monosacharidů. Podle počtu vázaných monosacharidů se rozdělují na:

- oligosacharidy - molekula je složena ze dvou až deseti monosacharidů, podle počtu spojených molekul v jednu velkou se rozdělují na disacharidy, trisacharidy, ...;
- polysacharidy - molekula je složena z více než deseti molekul monosacharidů, počet může jít až do tisíců.

Některé monosacharidy:

Glukosa - nazývá se hroznový cukr, podle svého výskytu v hroznech. Je to bílá, sladká látka, dobře rozpustná ve vodě. Je obsažena v rostlinných šťávách, ve zralém ovoci, v medu a v krvi živočichů. Je velmi lehce stravitelná a přechází ze zažívacího traktu rovnou do krve. V lékařství se používá jako součást umělé výživy, dodává tělu potřebnou energii.

Fruktosa - nazývá se ovocný cukr, nachází se ve zralém ovoci a v medu. Je ze všech cukrů nejsladší.

Některé disacharidy:

Sacharosa - molekula je složena z molekuly glukosy a fruktosy, používá se v potravinářství jako hlavní sladidlo. Získává se z cukrové řepy a z cukrové třtiny. Tvoří bezbarvé krystalky, ve vodě dobře rozpustné, zahříváním karamelizuje.

Laktosa - mléčný cukr, vyskytuje se v mléce savců. Vyrábí se z kravského mléka a používá se při výrobě dětské výživy a v lékařství.

Některé polysacharidy:

Škrob - je polysacharid zásobní, nachází se v rostlinných hlízách a plodech. Vyrábí se z brambor a z obilí. Ve studené vodě je nerozpustný, v horké vodě bobtná. Má široké použití při výrobě lepidel, zásypů, ethanolu, v textilním průmyslu.

Celulosa - nejčistší celulosa je obsažena v bavlníkových vláknech. Je dále obsažena i ve dřevě, lnu, konopí. Vyrábí se ze smrkového dřeva. Celulosa je výchozí surovina při výrobě papíru, výbušnin, plastů, příze.

Glykogen - polysacharid, který plní funkci zásobní látky v tělech živočichů. Je uložen především v játrech. V případě nutnosti se štěpí na glukosu a ta se vstřebává do krve.